

Landmændene tager fremtiden i egne hænder

21 forslag til et mere bæredygtigt
Fødevaredanmark

Indholdsfortegnelse

Økonomi - side 8

Landmænd skal kunne leve af deres erhverv, også i fremtiden.
Hvordan skaber vi økonomisk bæredygtighed for landmænd?

Social - side 10

Forståelsen mellem land og by bliver stadig mindre. Hvordan sikrer vi landbrugets legitimitet i befolkningen - både nu og i fremtiden?

Miljø - side 12

Landbrug fylder over 60 pct. af det danske areal. Hvordan kan vi sikre, at landbruget giver plads til natur og biodiversitet, samt mindsker sin klimaudledning?

Dyrevelfærd - side 14

En stor del af den danske fødevareproduktion involverer dyr. Hvordan skal landbruget producere i fremtiden, så der tages større hensyn til dyrevelfærd?

Christiansborg, København, august 2018
Af Ida Auken (Radikale Venstre) og
Søren Gades (Venstre)

Landbruget kan og skal gå forrest i den grønne udvikling af erhvervet

Landbruget står over for en række bæredygtighedsudfordringer, som skal løses de kommende år. Heldigvis oplevede vi på vores tur rundt i landet med Frej, at mange landmænd er klar til at tage fat.

De næsten 100 landmænd, vi mødte, gav sig ikke til at diskutere de enkelte bæredygtighedsudfordrings realitet. I stedet gav de sig straks i kast med at komme med løsningsforslag. Vi oplevede landmænd, der ønsker et grønt erhverv, som hele Danmark kan være stolt af.

Det var tillidsvækkende at høre landmænd tale så åbent og ærligt om bæredygtighedsudfordringer i stedet for at fokusere på, hvorfor de gør, som de gør, og hvorfor de er meget bedre end kollegaerne i andre lande. Særligt de yngre landmænd var helt klar over, at miljø og klima bør være en integreret del af et moderne erhverv.

De lokale landmænd, vi mødte, var ikke bange for at sætte visioner for fremtiden. Ambitiøse mål om at blive helt cirkulære i 2040 eller 100% CO2-neutrale kom på banen fra landmændene selv. Lykkedes det for erhvervet at lade de visioner forplante sig i hele erhvervet, vil det give noget at arbejde sammen om og styre efter. Det giver befolkningen tillid til, at landbruget er på vej i den rigtige retning. Og det vil give os politikere mulighed for at hjælpe erhvervet med at realisere deres mål.

Som politikere vil vi meget gerne tage udgangspunkt i, hvad erhvervet selv foreslår og sikre et godt samarbejde om at skabe et grønt erhverv. På vores tur oplevede vi et erhverv, der tager opgaven alvorligt og hele tiden sætter ambitiøse mål for en bæredygtig fremtid. Man kunne sammenligne det med den forandring, som energisektoren i Danmark har gennemgået de seneste 25 år. I stedet for at kæmpe en hård kamp for kul og gas, har energibranchen i

Danmark sat sig for at blive de bedste i verden til vedvarende energi. Det samme håber vi, at dansk landbrug vil gøre.

Tænk tanken Frejs workshop og landmændenes positive engagement, som denne pjece udtrykker, er et første, vigtigt skridt på vejen mod et mere bæredygtigt landbrug, hvor landbruget selv sætter retningen for deres udvikling. Tiden hvor landbruget bruges som parameter for, om man er rød eller blå, bør vi lægge bag os.

/Ida Auken og Søren Gade

Introduktion

Alle har udfordringer. Både politikere, virksomheder og bestemt også landbruget. Og heldigvis for det. Udfordringer skaber muligheder. De skaber fremdrift og forbedring – hvis vi tør reagere på dem.

Det turde 80 landmænd fra Landboforeningerne Gefion på Sjælland, Patriotisk Selskab på Fyn og Agrinord i Jylland, da de den 01. maj 2018 indviede Tænketaanken Frej, Ida Auken (miljøordfører og tidligere miljøminister for Radikale Venstre) og Søren Gade (forhenværende gruppeformand og kandidat til Europa Parlamentet for Venstre) i, hvad de anser som nogle af landbrugets største udfordringer inden for økonomisk, social og miljømæssig bæredygtighed samt dyrevelfærd.

Landmændene mødtes for at se fremad og komme med nye ideer og løsningsforslag, der kan sikre et stadigt mere bæredygtigt Fødevarer Danmark.

Formålet med workshoppen var at være startskuddet for en proces, hvor landbruget sætter sine egne mål og visioner, som politikerne hjælper dem med at realisere.

Initiativet viser, at det ikke kun er politikere og NGO'er, der sætter mål for en bæredygtig udvikling af erhvervet. På workshoppen bevidste landmændene, at de selv tør tage fremtiden i egne hænder.

Det er der kommet denne pamflet ud af, som består af 80 innovative landmænds forslag til, hvordan vi skaber et stadigt mere bæredygtigt Fødevarer Danmark.

Hvert afsnit indledes af én bæredygtighedsudfordring defineret og accepteret af landmændene, der deltog i workshoppen.

Herefter følger løsningsidéer til den pågældende udfordring, som landmændene er kommet frem til. Idéerne er udtryk for et mod til forandring, og er ikke nødvendigvis udtryk for fuldstændig enighed blandt alle deltagere.

Alle ideer er udviklet på workshoppen, mens Tænketanken Frej har stået for formulering og redigering af idéerne til denne videreformidling. Under hver udfordring har vi tilladt os at fremhæve løsningsorienterede visioner fra landmændene, som vi ser som særligt gode bæredygtighedsidéer.

Vi håber, at pamfletten kan bruges som inspiration for fremtidige og eksisterende fødevareproducenter, for politikere og for NGO'er. Den er til dig, der går op i verden omkring dig og som os tror på, at den kan blive endnu bedre, hvis vi arbejder for det i fællesskab. Vi giver landmændene ordet!

God læselyst.

/Tænketanken Frej,
september 2018.

Workshoppen og pjecen er udarbejdet af Tænketanken Frej med støtte fra Patriotisk Selskab, Landboforeningen Gefion, Agri Nord og foreningen PlanDanmark.

Økonomi

Udfordring

Den moderne landmand er først og fremmest forretningsmand, som skal leve af sit erhverv og konkurrere med andre landmænd både nationalt og internationalt. Skal fødevareproduktionen blive mere bæredygtig, er det derfor vigtigt, at de danske landmænd kan få en konkurrencefordel ud af at producere med mere hensyntagen til miljø, klima, natur og dyrevelfærd. Det er i dag en udfordring for landbruget, at det er svært at få en merpris for en merindsats inden for fx miljø og klima, ligesom det kan være svært for forbrugeren at gennemskue, hvad der er bæredygtigt eller ej.

Vision

Det skal være slut med, at politikere og meningsdannere stikker kursen for landbrugets udvikling. Landbruget skal være proaktive og på forkant med de udfordringer og muligheder, der er. Landbruget skal selv sætte retningen for en bæredygtig udvikling. I stedet for at vente på, at regulering eller markedskrav presser erhvervet, skal landbruget selv fortælle, hvordan fremtidens bæredygtighedsudfordringer løses. Det kræver fremsynethed, et blik for hvad der bliver den næste udfordring og en koordineret indsats om fælles mål.

Forslag til indsatsområder:

1. Landbruget skal være frontrunner i den cirkulære økonomi. Fx skal vi genbruge slam og fosfor fra byerne og i højere grad synliggøre, at landet hænger sammen med byerne. Vi bør have et langsigtet mål om, at Danmark bliver selvforsynende med næringsstoffer i 2050, ligesom man i Danmark har et mål om at være et nuludlednings-samfund i samme år.
2. Klima er det nye sort og ser ud til at være den afgørende faktor i fremtidens forbrug og produktion. Vi bør reagere på det og synliggøre CO2-tiltag ved forskellige produkter og produktionsmetoder samt udvikle nye produkter, der i endnu højere grad tager højde for klimaet. Hvis forbrugeren vil have produkter med lav CO2-belastning, kan det give højværdi til produktet.
3. Landbruget skal være med til at sætte mål for et bedre miljø og større biodiversitet i Danmark. Landmænd siger ofte, at de mere end de fleste sætter pris på naturen. Vi skal vise det og fortælle det!
4. Tænk FN verdensmål ind i landbrugets ambitioner. Det viser, at landbruget tager ansvar og vil være en del af et langsigtet, bæredygtigt samfund.
5. Vi skal være bedre til at målrette vores produkter efter bestemte nicher med købestærke forbrugere i hele verden. Det kræver, at andelsfirmaerne (Danish Crown, Arla, DLG, mm.), har fokus på at tilføre mer-værdi til produkterne i forarbejdningen og klart definere en målgruppe, der rummer de købestærke forbrugere i hele verden.
6. Der bør være incitamenten til at gøre en indsats for klima og miljø. Fx skal der være en gulerod i at investere i biogasteknologi. Lige nu tilskrives CO2-besparelserne herved ikke landbruget men energisektoren. Det er u hensigtsmæssigt og belønner ikke en merindsats.

Socialt

Udfordring

Forbrugerne er fra Venus og landmænd er fra Mars: Der mangler forståelse og tillid mellem forbrugere og producenter af fødevarer. Engang var vi alle i familie med en landmand. Sådan ser det ikke ud mere. Færre og færre landmænd producerer den mad, vi spiser. Det har betydet, at danskernes forståelse for fødevareproduktionen er begrænset. Dét sammen med kritiske historier om multiresistente bakterier, pesticider i grundvandet, ringe dyrevelfærd osv. skaber nye udfordringer for dansk landbrugs legitimitet.

Vision

Vi skal bringe landet tættere byen. Det gør vi ved at acceptere, at der er udfordringer med miljø, klima og biodiversitet. Landbruget er ikke egenhændigt skyld i alle problemerne men spiller en afgørende rolle for at løse udfordringerne.

Vi skal tage forbrugernes bekymring alvorligt, når de udtrykker betænknings ved forhold, som vi som landmænd ikke umiddelbart ser problemer med. Folk ser forskelligt på tingene, og det kan der være mange forskellige grunde til. Tænk ikke i "hvad vi plejer at gøre" men mere i, hvad der er brug for fremadrettet. Bare fordi man plejer at gøre noget, er det ikke nødvendigvis løsningen på morgendagens udfordring.

Forslag til indsatsområder

7. Vi skal udvikle en produktapp, så man kan se, hvor produkterne kommer fra, hvordan de er produceret og få forskellige 'fun facts'.

8. Byt hus en uge med nogen fra byen eller inviter på landbrugsferie eller praktik. Tidligere var landbrugspraktik mere udbredt, men i dag er det desværre få, der griber muligheden.

9. Lav flere aftaler med skoler og gymnasier om besøg og projektforsøg. Produktion og teknik i landbruget kan bruges som udgangspunkt for opgaver i mange forskellige fag. Etabler samarbejde med skoleklasser, hvor de følger årets gang på gården og måske er med til bestemte begivenheder såsom fx tildeling af gødning, såning eller høst.

10. Drop fjendebilleder og nedladende retorik om dem, som tænker anderledes end os selv. Inviter i stedet vores "modstandere" til debat, og fremfør saglige synspunkter. Der er formentlig mere der samler end adskiller. Visioner og ambitioner sælger bedre end klagesang - lige meget om det er begrundet eller ej.

Miljø

Udfordring

Den største trussel mod biodiversitet er tab af levesteder (habitater). Landbruget fylder over 60 pct. af Danmarks areal. Det efterlader ikke meget plads til vild natur og levesteder for dyr og planter. Samtidig skal vi reducere udledningen af klimagasser fra landbruget.

Vision

Vi bør tænke i helheder. Bæredygtighed er i sin bredeste forstand defineret som bæredygtig balance mellem sociale, økonomiske og miljømæssige forhold. Det er svært at producere bæredygtigt, hvor alle kriterierne opfyldes. Derfor skal vi være meget bevidste om de trade-offs, vi vælger. Det skal dog ikke lamme os fra at handle.

Forslag til indsatsområder

11. Vi har brug for større viden om, hvor de mest omkostningseffektive CO2-besparelser ligger. Fx kunne man lave oplysningsarbejde henvendt til producenter og udarbejde kataloger om klima- og miljøtiltag, der kan laves på bedriftsniveau.

12. Varer, der er produceret særlig miljø- eller klimavenligt, skal deklareres derefter. Det er vigtigt at gøre forbrugeren opmærksom på de fordele, der er ved forskellige produkter, så der kan betales en retfærdig pris for en merydelse.

13. Vi skal arbejde aktivt med at sikre, at vi opfanger metanudledningen fra køernes fordøjelse i staldene.

14. Landet bør omorganiseres, så vi dyrker der, hvor det bedst betaler sig og har natur der, hvor det giver mest mening for biodiversiteten. Fx bør det stærkt overvejes, hvad vi skal gøre med lavbundsjordene, som med de nuværende vandplaner, vil blive underlagt skrappe restriktioner fremover. Dernæst bør man kigge på at lave større sammenhængende naturområder, da det har en større effekt ift. mange mindre naturområder. Landmænd skal gå aktivt ind i den sag, så alle parter bidrager til beslutningerne.

Dyrevelfærd

Udfordring

Der er både dyrevelfærds-
mæssige og etiske udfordringer
ved at kombinere dyrs liv med
intensiv fødevareproduktion.

Dyrene bliver fremavlet med hen-
blik på bl.a. ydelse og vækst, og i
dag har alle produktionsformer for-
skellige dyrevelfærdsudfordringer.
Derudover er der sjældent enighed
om, hvad der er god dyrevelfærd,
og hvornår den er god nok.

Vision

Dyrevelfærden forbedres år for
år i produktionen og fylder også
mere og mere i danskernes
bevidsthed. Landbruget må der-
for ikke sidde på en hvilepude i
forhold til at sætte endnu højere
krav til dyrevelfærd i fremtiden.
Erhvervet skal selv sætte en
slutdato for aflivning af tyrekalve,
reduktion/udfasning af antibio-
tika i griseproduktionen og mål
for dyrevelfærden i griseproduk-
tionen. Det er dyrt! Derfor skal
landbruget sammen med andels-
virksomhederne (Danish Crown,
Arla mm.) prioritere markeder og
kunder, der prioriterer høj dyre-
velfærd. Det kræver mere intensiv
markedsføring af dyrevelfærd i
produktionen og forarbejdningen
af produkterne skal ligeledes
afspejle den bedre dyrevelfærd,
som dyrene er vokset op under.

Forslag til indsatsområder

15. Vi skal finde nye måder at anvende tyrekalve fra jerseykøer på, så de ikke aflives. Det kan fx være naturpleje, men vi bør også se på, om man kan forbedre bæredygtigheden af kødkvægsproduktion, så kalvene bliver mere attraktive at beholde.

Allerede i dag eksisterer Thise & Ko, der sælger kød fra Jerseykøer til Irma.

16. Naturpleje kan gøres mere attraktivt ved, at forbrugere køber andele af kreaturer. Det er en måde at skabe opmærksomhed på prisen og arbejdet for bedre dyrevelfærd. Økonomien er generelt ikke så god i naturpleje, så tænk i tiltag og aftaler, som kan skabe en merværdi.

17. Der bør ses på, om vi kan udvikle bedre stalde til konventionelle grise med fx mere halm, plads og udendørsarealer. Det kræver investeringer i større stalde eller, at de nuværende skal omstruktureres.

18. Der bør forskes i, hvordan vi optimalt bruger antibiotika til dyr, og hvordan det kan reduceres/fjernes.

19. Det bør overvejes, om vi skal gå i retning af kvægracer med mere kød, så der kommer bedre økonomi i at opfede tyrekalve.

20. Der skal kunne købes kønssorteret sæd for grise.

21. "Køb en Gris". Lad forbrugerne blive aktionærer i landbruget og fx købe deres egen gris eller ko, som de kan følge fra den bliver født til den ender på deres tallerken.

PATRIOTISK SELSKAB
 JORDBRUGSRELATERET RÅDGIVNING

 AGRI
 NORD

gefion

 Foreningen
Plan
 Danmark

